
Notiser

MEDISINSK NYTT

Forhold i fosterlivet kan påvirke selvmordsrisikoen

En svensk undersøkelse viser at lav fødselsvekt er en uavhengig risikofaktor for selvmord hos ungdom og yngre voksne (Lancet 2004; 364: 1134 – 40).

Forskerne koblet data fra seks svenske registre, deriblant fødsels-, dødsårsaks- og pasientregisteret. Sammen med opplysninger om utdanning, bosted og inntekt så de på en rekke mulige risikofaktorer hos over 700 000 personer født i årene 1973 – 80. Fødselsvekt under 2 500 g var forbundet med doblet selvmordsrisiko.

En lederartikkel (Lancet 2004; 364: 1102 – 4) diskuterer mulige forklaringer. Sammenhengen kan skyldes at mødre som får undervektige barn, oftere er deprimerte eller har andre psykiske lidelser enn mødre til normalvektige. Men den kan også skyldes at underernæring i fosterlivet påvirker genene, for eksempel gjennom metyleringsgrad, slik at barna får en genetisk disposisjon for selvmord. Slike effekter har tidligere vært påvist i dyreforsøk.

Best behandling av sjelden svulst

Gastrointestinale stromale svulster er en sjelden form for sarkomer som er behandlingsresistente for tradisjonelle cytostatika. For ca. fire år siden kom imatinib, en tyrosinkinasehemmer som fører til regresjon av de fleste svulstene. Det er vanskelig å bestemme optimal dosering pga. problemet ved å gjennomføre gode, randomiserte studier av en så sjelden sykdom.

En undersøkelse viser at pasientene responderer noe bedre på 400 mg to ganger daglig i forhold til samme dose én gang daglig (Lancet 2004; 364: 1127 – 34). Nesten 1 000 pasienter fra 13 land deltok, og ble fulgt gjennomsnittlig i to år. Pga. bivirkninger anbefales likevel den høyeste dosen bare til pasienter med høy grad av spredning på diagnosetidspunktet.

Lav fødselsvekt øker risiko for type 2-diabetes

Lav fødselsvekt er forbundet med bl.a. høyt blodtrykk og hjerteinfarkt. En svensk studie av over 11 000 svenske tvillinger født i perioden 1906 – 58 viser sammenheng også med type 2-diabetes (Int J Epidemiol 2004; 33: 948 – 53).

For hver kilo reduksjon i gjennomsnittlig fødselsvekt var det en doblet risiko for å utvikle type 2-diabetes justert for alder, kjønn, kroppsmasseindeks og røyking (OR 2,1; $p < 0,01$). Forskerne antyder at effekten skyldes programmering in utero trolig forårsaket av underernæring i fosterlivet.

Psykososial behandling ved kreft

I en norsk metaanalyse har man undersøkt om psykososial behandling har betydning for overlevelse ved kreft (J Psychosom Res 2004; 57: 123 – 31).

14 kontrollerte intervensjonsstudier publisert i perioden 1989 – 2003 ble inkludert. Studiene omfattet data for ca. 2 600 personer.

Verken de randomiserte eller de ikke-randomiserte studiene viste behandlingseffekt. Gruppebehandling hadde heller ikke effekt. Tre studier viste imidlertid at individualbehandling var effektivt (hasardratio 0,55; 95 % KI 0,43 – 0,70).

Forfatterne konkluderer med at det fortsatt er uklart om psykososial intervensjon kan påvirke dødelighet ved kreft.

Felles stamfar

En stamfar kan defineres som en person som alle mennesker som lever i dag, slekter på. I en studie fra USA ble statistiske modeller brukt til å finne svar på hvor mange generasjoner man må gå bakover i tid for å finne en felles stamfar for alle nålevende mennesker (Nature 2004; 432: 562 – 6).

I den enkleste modellen, med tilfeldig paring, ville en felles stamfar kunne finnes 33 generasjoner eller litt mer enn 800 år tilbake i tid. I de mest avanserte modellene, der menneskene ble delt i ti samfunn med relativt lite kontakt mellom samfunnene, måtte man 76 generasjoner eller 2 300 år bakover i tid for å finne en felles stamfar.

I en kommentar påpekes det at modellene har svakheter, bl.a. i forhold til migrasjon. Hvis et samfunn har vært totalt isolert, må en felles stamfar ha levd før samfunnet ble isolert, noe det ikke er tatt hensyn til i studien.

Pasientens personlighet påvirker intensivbehandling

Ubevisste faktorer spiller en rolle når leger avgjør om pasienter skal innlegges i intensivavdelinger (BMJ 2004; 329: 425 – 9).

Det er konklusjonen i en studie der 402 sveitsiske intensivmedisinere ble invitert til å besvare et spørreskjema om holdninger til innleggelser. 61 % besvarte skjemaet.

Særlig viktige innleggelseskriterier for de fleste leger var pasientens prognose (82 %) og pasientens ønsker (71 %). Antall ledige sengeplasser og sykepleiere var mindre viktig. Også pasientens personlighetstrekk hadde betydning for om man ble innlagt i intensivavdeling. Personer som ble beskrevet som optimistiske og omgjengelige eller sterke og tapre, hadde større sannsynlighet for innleggelse enn personer som ble omtalt som triste og reserverte eller engstelige og motløse.

Forfatterne konkluderer med at ubevisste faktorer hos legene har betydning for hvem som skal få intensivbehandling, og mener dette er etisk tvilsomt og urettferdig.

Utseende svarende til alder

«Utseende svarende til alder» er en kjent frase fra pasientjournaler. I en dansk studie undersøkte man om det å se eldre ut enn man faktisk er, er forbundet med høyere dødelighet (Epidemiology 2004; 15: 251 – 2).

Det ble tatt bilde av ansiktet til 387 danske tvillingpar over 70 år. 20 sykepleiere i alderen 25 – 46 år skulle deretter anslå alderen ut fra disse fotografiene. Gjennomsnittet av sykepleiernes vurderinger ble brukt som tvillingenes anslåtte alder. Dødeligheten i de to påfølgende år ble deretter undersøkt.

Blant de 26 parene der den anslåtte alder avvek med minst to år, døde den eldst utseende tvilling først i 19 (73 %) av tilfellene ($p > 0,01$). Dette bekrefter at «utseende eldre enn svarende til alder» er forbundet med økt dødelighet. Forskerne konkluderte også med at størstedelen av variasjonen i anslått alder kan forklares med genetiske faktorer.

Kommunikasjonstrening nytter

Kommunikasjonstrening har en positiv effekt på hvordan leger og sykepleier snakker med pasientene. Dette er konklusjonen i en Cochrane-analyse beskrevet i Ugeskrift for Læger (2004; 166: 3487 – 9).

Oversikten dekker kun kommunikasjonstrening overfor kreftpasienter, og kun randomiserte studier med kontrollgruppe uten intervensjon. Over 2 800 artikler om kommunikasjon ble identifisert, hvorav 48 vurderte effekten av kommunikasjonstrening. Bare to studier kunne inkluderes i analysen.

Den ene studien omfattet 72 sykepleiere som gjennomgikk et 24 timers program. Deltakerne ble evaluert to måneder etter programmet. Den andre studien omfattet 160 onkologer som gjennomgikk et kurs over tre dager (Tidsskr Nor Lægeforen 2002; 122: 1069). Tre måneder etter kurset hadde legene signifikant bedre objektive kommunikasjonsferdigheter.

Kreft i skjoldkirtelen etter Tsjernobyl

Forekomsten av kreft i skjoldkirtelen har økt i Hviterussland etter Tsjernobyl-ulykken i 1986, men det er usikkert hvor stor økningen har vært.

I en ny studie har forskere fra New York og Minsk analysert data fra det hviterussiske kreftregisteret for perioden 1970 – 2001 (Int J Epidemiol 2004; 33: 1025 – 33). De fant en sterk økning i insidens i alle områder av landet, hos begge kjønn og i alle aldersgrupper. Den største økningen ble registrert hos barn.

Publisert: 4. november 2004. Tidsskr Nor Lægeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 8. februar 2026.